

THE CONVERSATION

Academische nauwkeurigheid, journalistieke flair

Strijders tijdens de Indonesische Revolutie. Wikimedia Commons - Tropenmuseum Blue pencil.svg wikidata:Q1131589 Collectie Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen , CC BY

Wanneer ben je klaar voor "Get Ready"? Onderzoek naar de polemiek van de periode na de afkondiging van geweld in Indonesië

28 januari 2022 5.50 uur GMT

Ariel Heryanto

Emeritus hoogleraar, Monash University

Doordat een Indonesische geleerde door de politie in Nederland werd aangegeven , blikte het Indonesische publiek terug op het geweld na de Proclamatie van 1945 dat zelden ter sprake kwam.

De controverse over “Bersiap” werd aangewakkerd door een artikel in Nederland met de provocerende titel *Schrap de term Bersiap, omdat het racistisch was* . De auteur is Bonnie Triyana, een van de vier curatoren van een tentoonstelling over de Indonesische revolutie in het Rijkmuseum, Amsterdam. In de tweede alinea heeft het team van tentoonstellingsconservatoren besloten de term “Bersiap” niet te gebruiken.

Om deze kwestie goed te begrijpen, moeten we ons bevrijden van de valkuil van de Nederlands/Indonesische dichotomie die de publieke discussie over het Nederlands-Indisch kolonialisme decennia lang heeft verstrikt.

"Bersiap" werd vaak eng opgevat als post-proclamatie "anti-koloniaal" geweld door de gekoloniseerden tegen de Nederlanders of andere burgers die als hun bondgenoten werden beschouwd. Een aantal getuigenissen, zoals de Indonesische journalist Kwee Thiam Tjing in zijn boek *Indonesia Dalem Api dan Bara*, evenals enkele ooggetuigen die mij mondeling hebben toegesproken, geven een breder beeld.

Daders, slachtoffers en hun beweegredenen lopen uiteen. Er zijn politieke factoren, er zijn raciale vijandigheden, er is seksueel geweld, er zijn verschillende plunderingen van eigendom zonder enige politieke inhoud of racisme maar sociale klasse.

Veel mensen denken dat Indo (Europees-Indonesische) nakomelingen de belangrijkste slachtoffers zijn, hoewel de mogelijkheid bestaat dat de Indonesische slachtoffers nog groter zijn.

Bonnie wijst de term "Bersiap" af omdat de term volgens haar "altijd alleen Indonesische geweldplegers presenteert die als barbaren worden gezien".

Altijd? Sommige mensen waren verrast door de beschuldiging. Helaas heeft Bonnie geen enkel voorbeeld gegeven van deze ernstige beschuldiging.

Nederlands-Indische soldaten stellen zich op in de hoofdstraat van Melbourne, 17 april 1943. Toen Japan Nederlands-Indië bezette, bleef de Nederlands-Indische regering in ballingschap in Australië werken. Argus/Staatsbibliotheek Victoria

De controverse over 'Bersiap' explodeerde, niet alleen vanwege een opiniestuk of de tentoonstelling van dit jaar. De bron van het probleem: dit incident wordt al decennia lang niet meer in het officiële discours van de nationale geschiedenis in Nederland of in Indonesië opgenomen. Het wordt alleen pijnlijk besproken door enkele inwoners van de voorsteden verspreid over verschillende regio's van de wereld. Het is pas sinds kort dat steeds meer jongeren het beginnen te weten.

Wat tot nu toe opvalt in het huidige debat is de tweedeling Indonesië versus Nederland. Het is alsof er twee kampen zijn die absoluut tegengesteld zijn, elk uniform verenigd in zijn bolwerk.

Gelukkig laten niet alle burgers in Nederland en Indonesië zich leiden door zo'n zwart-wit beeld. Maar zoals gewoonlijk wordt de stem van de meest extreme in een controverse het hardst gehoord in de publieke sfeer.

Niet zwart-wit

Het Nederlandse en Indonesische volk reageerde niet eensgezind op "Getting ready". Het bewijs is dat het Rijkmuseum wordt geklemd door twee tegenstrijdige juridische aanklachten. Hij werd aangeklaagd door de Stichting Ereschuldencommissie als hij de term "Bersiap" zou blijven gebruiken. Eerder dreigde het museum (naast Bonnie) te worden aangeklaagd door de Federatie Indische Nederlanders (FIN) of de Indo-Nederlandse Federatie als ze niet dezelfde term zouden gebruiken.

Eisers en gedaagden zijn beide Nederlanders. Maar geen van hen representeert de Nederlandse samenleving in het algemeen.

Het is dus vreemd als er beschuldigingen zijn dat de term "Bersiap" daar afzonderlijk wordt geïnterpreteerd en "altijd alleen Indonesische geweldplegers vertoont die als barbaren worden gezien".

Een groep Soendanezen moet worden gedeporteerd naar Yogya in de periode Wikimedia Commons , CC BY

Als de huidige Nederlandse samenleving in het algemeen zo harmonieus zou zijn als het debat voor ogen had, zou er dit jaar misschien geen tentoonstelling over de Indonesische revolutie zijn. Er werden geen Indonesiërs uitgenodigd om deel uit te maken van het curatoriale team. Er is geen discussie over "Getting Ready", die momenteel wijdverbreid is.

De beschuldiging dat Indonesië "Bersiap" ontkent, is even misplaatst als de beschuldiging dat Nederland de misdaden van het Nederlandse kolonialisme ontkent. Indonesiërs discussiëren al jaren over het onderwerp Bersiap, ook al wordt het verwaarloosd in het officiële staatsdebat. Zelfs het *historische* tijdschrift Bonnie leidde zelf de term .

De misdaden van het Nederlandse leger (onder bevelhebber van de Nederlandse troepen Raymond Westerling, bekend van de Westerling Massacre (1946-1947) in Zuid-Sulawesi) tijdens de Indonesische Revolutie werden grondig belicht in de film *De Oost* , een Nederlandse productie zelf.

Scène uit een theatervoorstelling van Ariel Heryanto , auteur verstrekt (geen hergebruik)

Het officiële discours over nationale geschiedenis is opgebouwd rond het dichotome kader van kolonisator/gekoloniseerd, vriend/vijand, goed/kwaad. Er is nauwelijks ruimte tussen of buiten de twee kampen die absoluut en absoluut tegengesteld zijn. Deze officiële gedachte verspreidt zich in het dagelijkse sociale leven in verschillende vormen, van toespraken, posters, films tot strips en grappen.

Nakomelingen zijn weer slachtoffer

In het 'Bersiap'-debat, dat zich beperkt tot de tweedeling Nederlands/Indonesisch, is de wereldwijde Indo-identiteit opnieuw het slachtoffer geworden, nadat zij in de jaren 1940-1950 het slachtoffer werd. Deze Indo-identiteit verwijst naar mensen van gemengde Europese en Indonesische afkomst.

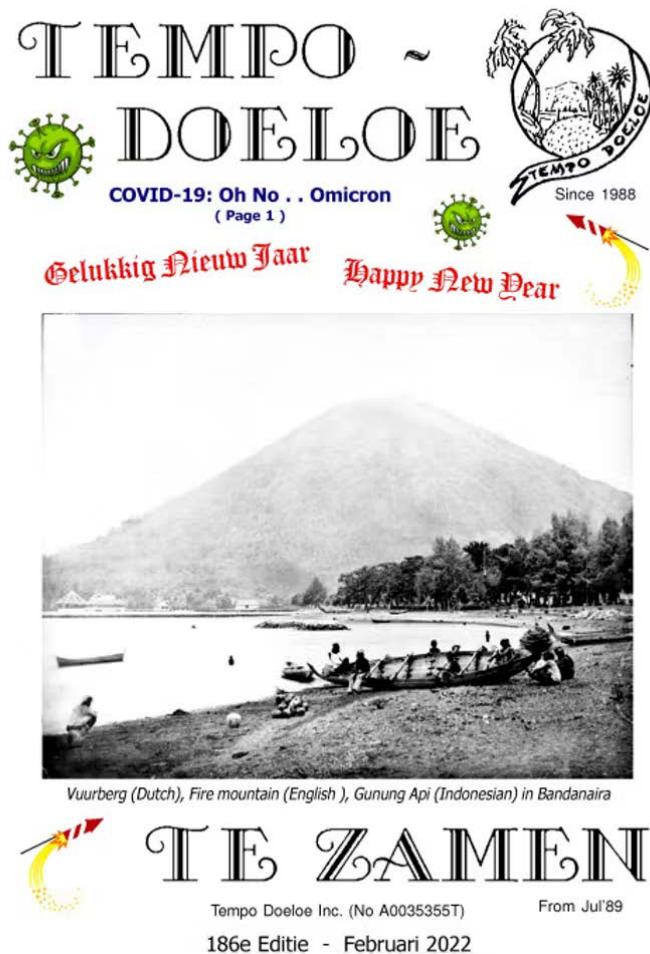
Hun figuren en stemmen werden buiten beschouwing gelaten omdat het niet gemakkelijk was om vanuit een van de Nederlands/Indonesische kampen het debat in te gaan.

In Nederland zijn ze niet Indonesisch. Maar ze worden als "minder Nederlands" beschouwd omdat ze "vervuild" zijn door "Indonesische" elementen. Ondertussen zijn ze in Indonesië Nederlands en gepositioneerd in het bolwerk van de vijand, omdat ze niet volledig "inheems" zijn. De tweedeling Nederlands/Indonesisch wordt nog steeds in stand gehouden door sommige burgers in beide landen, die een lange geschiedenis hebben van het verheerlijken van etnische of raciale 'zuiverheid'-ficties.

Door "Getting Ready" probeerden duizenden Indonesiërs zichzelf te redden door te evacueren naar verschillende delen van de wereld .

Velen hebben zich in hun eigen thuisland (Indonesië) gevestigd, hetzij omdat ze ervoor hebben gekozen, hetzij omdat ze zijn achtergelaten.

De vluchtelingen voelden zich vervreemd op een nieuwe plek, ook in Nederland. In sommige landen vormen ze tot op de dag van vandaag bijeenkomsten terwijl ze herinneringen ophalen aan *Tempo Doeloe* . *Tempoe Doelole* verwijst naar een populaire term die door verschillende verenigingen wordt gebruikt om te verwijzen naar een periode in Nederlands-Indië voordat het Indonesië heette.

Voorblad van een nieuwsbrief voor de laatste editie van de Indo People's Association in Melbourne, Australië. Auteur verstrekt

Die in Nederland komen niet alleen uit nostalgie. Ze zijn actief betrokken bij lokale politieke kwesties, bijvoorbeeld actief in FIN

Het lijkt erop dat alleen Indo's in Indonesië niet in een formele organisatie zijn georganiseerd. Ze verschillen niet alleen van Indo's op andere continenten. Ze verschillen ook van de Peranakan Chinese, Arabische en Indiase gemeenschappen in hun thuisland, evenals in de buurlanden, die zich in verschillende organisaties verzamelen en in het openbaar verschijnen om hun voorouderlijk erfgoed te vieren.

Voor de pandemie heb ik een aantal Indo-bewoners op Java geïnterviewd als onderdeel van een onderzoek dat werd belemmerd door de pandemie. Mijn eerste indruk is dat het trauma uit de "Bersiap"-periode nog steeds zwaar voor hen is. Het is alsof ze bereid zijn de identiteit en geschiedenis van hun voorouders te laten verdwijnen en de jongere generatie onwetend te laten.

Vragen voor de jongere generatie

De toekomst is aan de jongere generatie van alle etnische achtergronden. Om de toekomst te begrijpen, verdienen ze het om het heden te begrijpen. Om het heden te begrijpen, moeten ze het verleden begrijpen.

Ze zijn vrij om te vragen: waarom wordt er, na tientallen jaren van discussie zonder veel publieke aandacht, pas nu dat er plotseling wordt gedebatteerd over "Gereedmaken"? Waarom wordt er nog steeds over gedebatteerd met het zwart-wit tweedelingskader van de afgelopen eeuw? Het is niet nodig om te wachten op het antwoord van de oudere generatie zoals ik.